

AIPPI 2021 Patent Konu Sorusu: Yapay Zekâ Buluşlarında Yaratıcılık ve Açıklamanın Yeterliliği

AIPPI 2021 Uluslararası Kongresi, devam eden pandemi süreci nedeniyle bu sene de çevrimiçi olarak gerçekleşti. Bu yılki Kongre’de, özellikle geçen sene edinilen dijital kongre deneyimleri de eklenerek, katılımcı üyelere interaktif bir dijital kongre deneyimi yaşatıldı.

2021 yılının patent alanındaki çalışma konusu “Yapay Zekâ Buluşlarında Yaratıcılık ve Açıklamanın Yeterliliği” (“*Inventiveness and sufficiency of disclosure in AI inventions*”) olarak belirlenmişti. Çalışma konusunda, esas olarak, yapay zekâ buluşlarında, özellikle yapay zekânın buluşlarda artan katkısı da dikkate alınarak, “teknikte uzman kişi” (“*the person skilled in the art*”) ve “yaygın genel bilgi” (“*common general knowledge*”) tanımları yeniden değerlendirilmiş, bu değerlendirmeler ışığında yapay zekâ tarafından veya katkısıyla gerçekleştirilen buluşlar bakımından “buluş basamağı” ile “açıklamanın yeterliliği” konularındaki prensipler ülkeler tarafından yeni bir perspektifle tartışılmıştır.

Nitekim, bu seneki patent çalışma konusu bir yönüyle 2020 yılının patent çalışma konusu olan “Yapay Zekâ kullanılarak yapılan buluşlarda buluşçu kavramı” (“*Inventorship of inventions made using Artificial Intelligence*”) çalışmalarının da devamı niteliğindedir ve yapay zekâ tarafından veya katkısıyla gerçekleşen buluşların patentlenebilirliği sorunsalına bütünsel bir bakış imkânı sunmaktadır.

Çalışma sürecinde; AIPPI ulusal ve bölgesel gruplar ile bağımsız üyelere toplamda 37 rapor sunulmuştur. Bu raporlar üzerinden AIPPI Genel Raportör Ekibi tarafından yapılan değerlendirme neticesinde bir özet rapor hazırlanmıştır. AIPPI Dünya Kongresi Çalışma Komitesi (“Çalışma Komitesi”) bünyesinde yapılan çalışmalar ile genel oturum (“*plenary session*”) sonrasında yapılan oylamalar sonucunda, rapor nihai hale getirilmiş ve AIPPI Yürütme Komitesi tarafından çevrimiçi yapılan oylama neticesinde, 2021 patent çalışma konusuna ilişkin Karar (“*Resolution*”) olarak kabul edilmiştir.

Ülkeler tarafından cevaplanan 2021 yılı patent çalışma kılavuzunda tartışılan başlıca hususlardan biri yapay zekânın farklı girdilerden öğrenebilme ve teknik çözümler çıkarma potansiyeli de değerlendirilerek, yapay zekânın yaratıcı bir faaliyet gerçekleştirdiği buluşlar bakımından, “buluş basamağı” ve “açıklamanın yeterliliği” değerlendirmelerinde temel alınan standartlarda bir farklılığa gidilmesinin gerekli olup olmadığı idi.

AIPPI 2021 patent çalışma konusunda, özetle şu kararlar alınmıştır;

Kararda öncelikle “teknikte uzman kişi” (“*the person skilled in the art*”) tanımı irdelenmiştir ve böylelikle, yapay zekâ tarafından veya katkısıyla gerçekleştirilen buluşlar ile yapay zekâ teknolojisi kullanılmadan gerçekleştirilen buluşlar bakımından “teknikte uzman kişi” tanımının aynı olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda, “teknikte uzman kişi”nin yapay zekâ teknolojisini, buluşun ilgili olduğu alanda ve belirlenen tarihte ortalama bir kişiden beklendiği durumda kullanması gerektiği de Karar’a eklenmiştir.

Benzer şekilde, “yaygın genel bilgi” (“*common general knowledge*”) açısından da “yaygın genel bilgi” tanımının yapay zekâ tarafından veya katkısıyla gerçekleştirilen buluşlar ile yapay zekâ teknolojisi kullanılmadan gerçekleştirilen buluşlar açısından bir farklılık göstermemesi gerektiğine karar verilmiştir.

Öte yandan, Karar’da yapay zekâ buluşlarında “yaratıcılık” (“*inventiveness*”) ve “açıklamanın yeterliliği” (“*sufficiency of disclosure*”) hususlarına ilişkin ise yasaların uyumlaştırılması gereği öngörülmüş ve yine bu hususlardaki değerlendirmelerde de kanunların yapay zekâ tarafından veya katkısıyla gerçekleştirilen buluşlar ile yapay zekâ teknolojisi kullanılmadan gerçekleştirilen buluşlar açısından bir farklılık yaratmaması gerektiği yönünde görüş bildirilmiştir.

Son olarak, Karar'da patent ofisi nezdinde, mesela bir patent başvurusunu değerlendirirken tekniğin bilinen durumunu araştırmak üzere, inceleme uzmanı tarafından yapay zekâ teknolojisinin kullanıla- bileceği konusuna yer verilmiştir. Öte yandan, patent ofislerinin inceleme sırasında yapay zekâ teknolojisini kullanarak bir buluşu yeniden yapmaya çalışamaması gerektiği konusu da Çalışma Komitesi nezdinde yapılan tartışmalar sırasında oy çokluğu ile kabul edilen bir diğer husustur.

Kaynak: Uluslararası Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneęi (AIPPI- International Association for the Protection of Intellectual Property). "Resolution 2021 – Study Question – Patent Inventiveness and sufficiency of disclosure in AI inventions". 22 Kasım 2021. <https://aippi.soutron.net/Portal/DownloadImageFile.ashx?fieldValueId=5204>. 18 Ocak 2022 tarihinde erişilmiştir.

*Avukat, Deriş Avukatlık Ortaklığı, elif.arabacioglu@deris.com